

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Undecimus. Et ascendit Hierosolymam Jesus, & reperit in Templo eos, qui vendebant boves, & oves, & columbas, & mensarios sedentes, & cum fecisset flagellum è funiculis, omnes ejecit è templo, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

χόρμα ἀντὸν· τελέος ἡ ἐπίνειος τῶν δι· Α qua his sunt proxima. Cum vero finiisset illam doctrinam, descendissetque de monte, denuo Capharnaum ingreditur, indeque ingressus navim, transit ad locum Gergesenum, ē quorum finibus rogatus decadere, cum navim conscenisset, trajecit, & venit in civitatem suam, ubi quibusdam sanitate redita circumibat civitates omnes, & vicos, docens in Synagogis eorum. Aliaque quamplurima postea sunt, antequam annoveret Matthēus Paschatis tempus. Quin etiam apud alios B Evangelistas, postquam diversatus fuisset in Capharnaum Dominus, non invenitur, quod dicatur, Pascha esse in propinquō, quorum consilium servare poterit, qui cogitaret, quæ in superioribus de Capharnaum *Vid. Not.* differuerimus, nempe dum ibi diversatur, in propinquō esse Iudeorum Pascha, maxime quoniam in Paschate Iudeorum inveniuntur in templo videntes boves, & oves, & columbas; propter quæ etiam non additur, Domini, sed Iudeorum esse Pascha. Ut enim domus Patris, facta est domus mercatus apud eos, qui ipsam non sanctificabant, sic etiam Pascha Domini factum est humanum, & Iudaicum Pascha apud eos, qui illud abjecti, & corporalius elegerint. Cæterum alias comodius videre erit, etiam quæ ad Paschatis tempus pertinent, quod circa vernum æquinoctium contingit, & si quid aliud quæstio, quæ de agitur, postulat expoliendum. Sane Heracleon hæc magna inquit, est festivitas, figura enim passionis Servatoris erat, quando non solum interficiebatur ovis, verum etiam comesa præberet requiem; & immolata quidem passionem Servatoris in mundo significabat, comesa vero requiem futuram in nuptiis. Apposuimus autem verba ipsius, ut cum viderimus virum hunc tantis in rebus nullo apparatus versantem, sed contemptim, & sine firmitate, magis ipsum despiciamus.

TOMUS UNDECIMUS.

Et ascendit Hierosolymam Iesus, & reperit *Ioh. 2. 14.* in Templo eos, qui vendebant boves, & oves, & columbas, & mensarios sedentes, & cum fecisset flagellum ē funiculis, omnes ejetit ē templo, oves simul, boves, & mensariorum as effudit, & mensas subverrit, & his, qui columbas vendebant, dixit: *Sur ferte ista hinc, nee facite domum Patris mei domum mercatus.* Recordati vero sunt Discipuli ejus

scriptum esse, Zelus domus tuae comedit
me.

Notandum quidem est Johannem
scribere secundum Jesu opus cuius-
se repertos ab ipso vendentes oves, &
boves, & columbas in Templo; cum ca-
teri fere in fine, vicinum illud faciant
dispensationi illi, quæ erat tempore pas-
sionis: & Matthæus quidem sic: *Cum*

*Matth. 21. Ionis : & Matthæus quidem lic : Cum
10. & seq. intrasset Jesus Hierosolyma, commota est*

universa civitas dicens: *Quis est hic?* Tuba autem dicebant: *Hic est Iesus ille Propheta à Nazareth Galilee.* & intravit Iesus in Templum, & ejecti ornes vendentes, & euentes in templo; mensas, mensariorum, & cathedras vendentium columbas subvertit, & dicit eis: *Scriptum est: Domus mea, domus precationis vocabitur, at vos facitis illam latronum speluncam.* At Marcus: *Et*

15. & q. veniunt Hierosolyma: ingressusque Iesus in templum capite ejicere eos, qui vendebant, & emebant in templo: & mensas argentario-
rum, sellasque vendentium columbas sub-
verrit: nec permittebat, ut quisquam de-
portaret vas per Templum: & docebat di-
cens illis: Nonne scriptum est; Domus mea,
domus precationis vocabitur omnibus gen-
tibus? Vos autem fecistis eam latronum spe-
luncam. I. LUCAS VERO: Et ut apropinquau-

Luc. 19. 41. & seq. iuncam. Lucas vero: *Et ut appropraverat videns civitatem, slevit super illa, dicens: O si cognovis es tu, & quidem hoc die tuo, qua ad pacem tuam pertinent, [curares,] nunc autem occultata sunt a filiis tuis, quia supervenient tibi dies, [cum circundabunt te inimici tui vallo,] & cingent te, & coangustabunt te undique, & solo aquabunt te, & filios tuos, qui in te sunt. Et non relinquent in tali lapidem super*

June. Et non cinguit incepit apud
lapidem, eo quod non cognoveris Tempus vi-
sitationis tuae. Et ingressus in Templum ca-
pit ejicere vendentes in illo, & euentes, di-
cens illis: Scriptum est: Domus mea, domus
precationis est, vos autem fecistis illam spe-
luncam latronum. Præterea hoc etiam ob-
servandum est, quod his, qua dicta sunt
apud tres Evangelistas in ascensu Do-
mini ad Hierosolyma, in quo hæc fecit
in templo, similia scriperit Johannes
post multa fuisse facta, nempe postalte-
rum ipsius adventum ad Hierosolyma à
præfenti diversum. Sunt autem hunc in
modum consideranda: atque in primis

*Matth. 21, quæ à Matthæo traduntur: Cum appro-
1. & seq. pinquassent Hierosolymis, & venissent Beth-
phage ad montem olivarum, tunc Iesus mi-
sit duos Discipulos dicens eis: Ite in vicum,
quæ est regiæ vestri est, & statim invenie-
tis astinam alligatam, & pullum cum ea;*

Α μένον ἐστιν, ὁ Κῆλας τὸν οὐκετὸν σὺν καταφύγετοι
με· οπησιωτέον ὅτι ὁ μὲν ιώκης δεῖ

γον τοῦ ιησοῦ αναγέγραψε τὸ σῶμα τὸ ἐν τῷ ιερῷ
ένυρε πάντων τοῦ αὐτοῦ πωλέαντων βάσις.

πεόσατε, καὶ φεύγετε· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ
δον πρὸς τὸ πέλας, οὗτοι δὲ καὶ τὸ πάθος οἱ
κανονίσαντες.

κενομίας τον αναγνωριστον πιστον. ο μη ματ-
θαισθεντως. και εισελθεντον αυτον εις ιεροσ-
λυμα επεισηθη πάσα η πόλις θα γινεται ιερη.

Β Φήτης ιησεῖς, ὁ ἀπό ταρχαρᾶς ἡ μελλοντική

Ἐ οὐκέτιν ιησοῦς εἰς τὸ ιερὸν, Ἐ ξέσαλε
πάντας τὰς πωλεύντας, Ἐ απερχόμενος ἐπὶ τῷ

ἰερῷ, Εἰ τὰς τεσσαρές τοι τελλούσισιν κατέ-
σπεψε, Εἰ τὰς καθέδρας τοῦ πωλεύτων ταῖς πει-

ετερέσ· Ελέγχοις διοικητικοῖς, ηγετικοῖς, οἰκονομικοῖς,
οἰκονομικοῖς προσδικήσεις κληρικοῖς. Ήμεις δέ αὐτὸν πιστεῖτε

ποιητικού ληγού, ο δε μάρκ. ή ερχοντικού είσιε
ροσσόλυμα, Είσελθων εἰς τὸ ιερόν οὐδέποτε οὐκ
έλλιπεν τὴς παλλαγῆς ή πλεονεκτούσας; εἰ-

ἢ Φίεν ἵνα θείστερον σκεῦος ἀλλά τὰ ιερά. Καὶ
ἐδίδασκε, καὶ ἐλεγεν αὐτοῖς, ἐγένεται ὅποι

οἵμες με δίκαιος αροσευχής κληρίστη τοποῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δε πεποίκατε ἀνθρώπη.

λαον ληγῶν. ὁ δὲ λεκας. Κώς πρινον, οὐδὲν τὴν πόλιν ἐκλασσεν ἐστὶν αὐτῶν, λέγων,

οἵτινες εἰσιν τοῖς τοιούτοις περισσοτέροις
εὐρέντες. οὐδὲ εἰρήνην διπλούσιον οὐ
οἵτινες πάντας περισσοτέροις περισσοτέροις.

ον ηγετον ημερας επι νε, η περιπλωσιον,
και συνέχοσι σε πάντας, και έκδαφισι σε,
ε τα τέκνα σα, ε και αφήστα λήστη

λιθού ἐν σοι, ἀιθέντος ὁν σὸν ἔργων τὸν καὶ παιδὸν τὸν
ἐπισκοπῆς σε. Εἰσελθὼν εἰς τὸ ιερὸν οὐδὲν

το ἐκβάλλειν τὰς πωλήσεις, λέγων αὐτοῖς,
γέρεσασθαι, Εἶσαι ο ὁμός με, οὐκοῦ προπο-

χρ̄ις· ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε ἀντὸν αὐτῷ λαοῖς
σῶν· ἐπὶ ᾧ ἐτάχθη τὸν πορητέον ὃν τοῖς εἰ-

ερημένοις τῶντες τοῖς τειστοῖς ἐπὶ τῇ εἰς ιεροσο-
λυμα ἀνόδῳ τῷ κυρίῳ, καθ' ἣν ταῦτα πεπι-
στησαντες τοὺς ἀνθρώπους τούτους

κεν ἐν τῷ ιερῷ, τα προσωπῆσα ανεργαζεῖ
οἰωάνης μὲν πολλὰ γεγονένει, μὲν ἐπεγνωσθεὶς
προσειπτικῶς ἐπεδινείσαντις οὐρανούμονες, ἔτος δὲ

παρα τιν επομένων τοις περιουσιορινούσιν οι πατέρων είναι ειρηνέα, ηδη πρώτον γε την πατρική λεγόμενα. ηδη ότε γρήγορεν είνι περι-

σύλυμα, Ε ἡλικίαν εἰς Βιθφαρῆ πρὸς τὸ φέροντα ελαῖων, τότε ηπειρος απέστιλε δύο μαθηταί.

A solvite, & adducite mihi: & si quis vobis ali-
quid dixerit, dicitis: Dominus his opus habet,
& confessum dimittet eos. Hoc autem rosum
factum est, ut impletetur quod dictum est per
Prophetam dicentem: Dicite filiis Sion: Ecce
Rex tuus venit tibi mansuetus, & sedens su-
per asinam, & pullum filium subjugis. Pro-
fecti autem Discipuli fecerunt sicut pracepe-
rat illis Iesus, & adduxerunt asinam, & pul-
lum, & imposuerunt super eos vestimenta
sua, & infesid illis. Plurima autem turba
straverunt vestimenta suain via. Alii au-
tem cadebant ramos de arboribus, & sterne-
bant in via. Porro turbæ, que præcedebant,
& sequabantur, clamabant dicens: Hosanna
filio David: benedictus qui venit in nomine
Domini: Hosanna in altissimis. Deinde
vero sequuntur: Et cum intrasset ipse Hiero-
solyma, commota est universa civitas: quæ
in superioribus citavimus. Nunc vero
verba Marci consideremus: *Et cum appro- Marc. 11. 1*
pinguant Hierosolymis ad Bethphage, & Be. & seq.
thaniam juxta montem olivarum, emittit
duos discipulis suis, & dicit illis: Abite in vi-
cum, qui est regione vestri est, & statim ingre-
dientes in illum invenietis pullum alligatum,
super quem nullus hominum sedet, solvite
eum, & adducite. Et si quis vobis dixerit,
cur facitis hoc, dicite quod Dominus eo opus
habet: & continuo illum mittet huc. Abie-
runt autem, & invenierunt pullum alliga-
tum juxta januam foris in bivio, & solvunt
illum. Et nonnulli eorum, quilli cœbant,
dicebant illis: Quid facitis solventes pullum?
At illi dixerunt eis, quia madmodum præce-
perat Iesus: & sinebant illos, & adduxerunt
pullum ad Iesum, & iniecserunt illi vestimen-
ta sua, [editique super illum. Atulti vero
vestimenta sua sternebant ipsi viam.] [Alii Hec est Pe-
autem frondes cadebant de arboribus, & ster-
nebant in via.] Et qui præcedebant, quiq; rioniana
sequabantur, clamabant dicens: Hosanna, interpre-
benedictus qui venit in nomine Domini. Be-
nedictus quod venit regnum nomine Domi-
ni Patris nostri David, Hosanna in altissimis.
Et ingressus est Hierosolymam, & in Tem-
plum Dominus, & cum circumspexisset omnia,
jamque tempus esset vesperinum, egressus est
Bethaniam cum Duodecim: & postero die,
cum exisset Bethaniam, cœserit. [Et post fucus Hec sup.
arcfactæ mysterium, veniunt iterum Hie- pleiorum
rolosolyma] Et ingressus in Templum capit
ejicere vendentes, & que sequuntur hunc
in modum à Luca narrata: Et evenit cum Lue. 19. 29
appropinquasset ad Bethphage, & Bethaniam & seq.
juxta montem, qui vocatur olivarum, misse
duos Discipulorum suorum dicens: Abite in
castellum, quod est ex adverso, in quod in-

Παρτ II. Συνέβη εις την κατεύθυνση την καμπύλη, σημειώσας οργανωμένους ευρύσκοντες πώλης.

trountes invenientia pullum alligatum, in quo A
nemo hominum unquam seddit; solvite, & ad-
ducite: & si quis vos interrogaverit; Quare
solvitis? sic dicitis eis: Quia Dominus eo opus
habet. Abierunt autem qui misserant, &
invenierunt, sicut dixerat. Solventibus au-
tem illis pullum, dixerunt domini ejus ipsi: B
Quare solvitis pullum? at illi dixerunt: Quia
Dominus eo opus habet. Et duxerunt illum
ad Iesum: injectaque vestimentis suis super
pullum imposuerunt Iesum. Proficente
autem illo sustinuerunt vestimenta sua in via.
Et cum appropinquaret iam ad descendum
montis olivarum, caperunt omnis multitudo
Discipulorum gaudentes laudare Deum, voce
magna super omnibus, quas viderant, virtu-
tibus, dicentes: Benedictus Rex, qui venit in
nomine Domini: Pax in celo, & gloria in al-
tissimis. Et quidam Pharisaeorum e turba di-
ixerunt illi: Magister increpa Discipulos tuos:
quibus respondebas ipse ait: Dico vobis, si hi
tacuerint, lapides clamatueros. Et ut appro-
pinquaverit intuitus civitatem, slevit super il-
la, & quae sequuntur a nobis posita. Atque C
Johannes post illud: Ascendit Iesus Hiero-
solymam, & reperit in Templo vendentes
oves, & boves, pluribus intercesserunt alterum
Domini enarrans ad Hierosolymam
ascensum, post eam cenam, quae Bethan-
ia fuit, ante sex dies Paschatis, in qua
Martha ministrabat Lazarum accumbente,
hac inquit: Postero die turbam multam, qui ve-
nerat ad diem festum, cum audisset, quod ve-
nirent Iesu Hierosolymam, accepserunt ramos
palmarum, & processerunt ob viam eis, & cla-
mabant: Osanna, benedictus, qui venit in no-
mine Domini, Rex Israeis. Nactus autem Ies-
sus asellum in sedi ei, sicut scriptum est: Ne-
D
Zach. 9,9. metue filia Sion: ecce Rex tuus venit, sedens
saper pullum asina. Porro hæc me necessario
fecisse reor, etiam si quamplurima
Evangelistarum verba citarim, ut ostenderem
dissonantiam, quæ est in texu.
Tribus quidem in uno, eodemque Domini
ad Hierosolymam adventu dicentibus
ea, quæ multi existimant eadem esse cum
his, quæ Johannes etiam scriperit: Johanne
vero hæc, quæ expoluimus, referente facta
fuisse in duobus Domini ascensib⁹ ad Hiero-
solymam, atque diversis, distantibusque
actionibus: enarrant etiam Dominum in
terim ad diversa loca profectum fuisse Ita-
que meum est judicium minime ostendi
posse apparentem dissonantiam, conso-
nam existere his, qui in his cerebus, nihil,

ποδημιῶν τε κυρτά, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνόδοις ἀπαγγέλλονται γεγνέναι τοις ἐπικείμενοι. εγένετο δὲ τοῖς ποδοῖς ἀντίθετον τοις ποδοῖς παραπλεύσασιν.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

17

δέ τοι δέσποινα μη ἡράς ηράς ἔξαλη Φένεια,
οὐκέτας ἀπτρεψανάτω τῇ διειστη ημέρῃ ἀπο-
φάσῃ· τὰ δὲ κινέντα ημέας εἰς τὸν οὐρέτα
των ουφανίων αγήσαντες τὸ διδύντε ποτε τῷ
αἰρόντι, καὶ ὥστε ζητεῖν ἀγωνίζομενα, κρε-
στον τε πάτερ τῷ αὐτοκήποντι ημένι τῷ γο-
τιον κλεπτο πεκχυμένα τῷ χειροῖς, ταῦτον
καὶ τὸν οὐδεμένιν ιριν δύσαμιν ἐκπομπή-
ται τούτον. Καὶ προτόν τοι μαθητὸν τῷ πατέ-
ρι λέγων δέχομένος ἀπέτι τοι· οὐαίνεται
λέγων δέχομένος ἀπέτι τοι· καὶ ἀνέτη εἰς ιερο-
λυμα τὸ ἄπειρον· ιεροσόλυμα Σιών τοι, ὡς
αὐτὸς ἐπὶ τῷ Κυριακῷ διδάσκοντο κύριον,
τῷ μηρῷ βασιλέων τόποις, ἐπὶ δὲ κοιλάδι,
ἡ πάτη πεντεπόλιν, ἀλλὰ ἐν Οὐψιάῳ ὅρῳ ἀπεδο-
μηνέν, οὐ δέ τοι κινέλιον ἀπέτι· τοι η μεταχείρι ἀπ-
ειρητο τοι ἀπέτι· καὶ εἶπεν ἀπέστολον αἱ Φυλαῖ
κηρύξας, μαρτύρουν ἐπὶ τοι ιστεκάλι· καλεῖται δέ
τοι πόλις αὐτὸν καὶ ιεροσολήμη, εἰς τὸν εἰδεῖς
τοι μηδὲν ἀπέστειν, εὖλος εἰσόρχεται· καὶ πά-
τερ γε τοι Φυστοῦν ἔχειν διαρρα Φυστοῦ, καὶ
οὐκέτιν νοτίον διοσεπτήν, ταύτης τοι πόλεως
πληντις τοι ἀπέρχεται· Εἰ διωταν εἰς ἀμαρτησίαν
εἰς τοι ιεροσολυματίων· διωταν γένεται τοι τοις εὐ-
νερτοῖς ἀμαρτησίαιν, εἰ μηδὲπτέρεψαν μηδὲ
τοι ἀμαρτησίαν πάχον, διπλόντων τοι εν Φυστοῖς,
καὶ μίαν τοι ἀλλοτριῶν τοι ιεροδαίας πόλεων, εἰ
μηδὲ παροικιστῶν αἰλιὰ τοι ἐγχρασφοτομένων·
αἰλιάντο εἰς ιεροσόλυμα ποστού, μηδὲ τοι Βα-
σιλοῦ τοι εν καναβῷ τοι χαλιδαῖον, καὶ εἴης
τοι πάντας καφερναούμην καπατεέημηνα, ἵνα ποι-
τοι τοι τοις ιεροσολυμοῖς τοι γερμανείνα· εἴρε-
γεν τοι τοι ιερῷ, ὅπερ καὶ δικόν· τοι πατρὸς γῆ
ληπτο τοι Κατηρόν, τετέσιν ἐπὶ τοι ἐκκλη-
σια, η ἐν τοι ἐπωγγελίᾳ τοι ἐκκλησιαστικόν
ιρηνον Κοράλογον, θνάτος τοι οἰκον τοι πετρός ἐμ-
πελεια ποιείστας οἶνον· καὶ δέ τοι θνάτος εὐτοπίον
οἶνος τοι ιερός· πότε γένεται τοι τοι ὀνομαζομένην
οικλησια τοις θνάτοις οἰκον τοι θεόντοντο, σύλλο-
γοι ἐμποματα τοι ἀλληθεας, εἰς εἴσοι θνάτος κερ-
ματοι καθημοι, δειμόροι πατηγον εἰς τοι
δέ τοι πειροιμένα Φεργυγέλιας εν χοινινα, καὶ
τοι θεότοποι οιλλειρει τοι ἐκχινιδευ αιταν
τοι περιποτα, ανατρέπεια τοι αιταν τοις τρη-
πέσι; πότε δὲ τοι εἴσοι οι ἀποιδόροις εμ-
πειροι, εἰς ἐξανηνηην τοι εἴσοτον, βασ-
ιλούλογοι εἴσοι αἰταν τοις κέρδοις, Εἰ μηδε-
φόρμοι εἰς τοι οἰκον γένενται τοι τοι θεόντοντο,
οιλλειρει εἴσοι οι προποιαν-
τοι τοι αἰτικας οιαιμοντο τοι θεόντοντο

A præter historiam admittunt. Quod si quis nos recte non exposuissse retur, contra hanc nostram intelligentiam prudenter scribat. Ceterum postulantes ab eo, qui dat omni potenti, & omni conanti acute querere, itemque cum pulsantes, ut nobis aperiantur scientia clavibus occulta Scripturæ, juxta vires nobis suppeditatas exponemus, quæ nos monent adhuc concordiam, cumpromis videntes Joannis textum incipientem ab illis verbis: *Et ascendit Iesus Hierosolyma*: Est igitur Hierosolyma, ut ipse Dominus docet in Evangelio secundum Matthæum, civitas regis magni, non in convalle, vel inferne alicubi posita, sed in alto monte ædificata, ac montes in circuitu ejus, cuius participatio ejus in idipsum. Et illuc ascenderunt tribus Domini, testimonium Iſraëli. Vocatur etiam hæc civitas Hierusalem, ad quam nullus eorum, qui manent in terris, ascendit, neque ingreditur, sed quælibet anima, quæ naturalem habet cœlestitudinem, viisque acute intelligendi, per piciendique intelligibilia, hujus civitatis est civis. Fieri etiam potest, ut in peccato sit etiam Hierosolymita: quod possint etiam optimo ingenio prædicti peccare (ni celerius post peccatum redant) perdentes aptitudinem illam, & futuri una carum civitatum, quæ aliena sunt à Iudea, non solum advenæ, verum etiam in ea nomen suum daturi. Ascendit igitur Iesus Hierosolymam, postquam opem tulisset his, qui erant in Cana Galilææ; ac deinde Caphernaum descendit, facturus Hierosolymis, quæ sunt scripta. Reperit ergo in Templo, quod & domus Patris Servato-
B ris esse dicitur, hoc est in Ecclesia, vel in annuntiatione ecclesiastici & fani sermonis, quosdam, qui domum Patris, domum mercatus facerent. Ac semper aliquos reperit Iesus in Templo. Quando enim in ea, quæ dicitur Ecclesia, quæ est domus Dei viventis, columnæ, & firmamentum veritatis, non sunt aliqui mensariorum sedentes, quibus opus sit plagi ex flagello è funiculis à Iesu facto? Ruris quando non sunt argentarii, quibus sit opus illorum æs effundi, ac mensas fororum subverti? Quando item non sunt, qui mercatorum more vendunt boves, quos oportuit servare ad aratum, ut injectis ad ipsum manibus, nec ad posteriora conversi, regno Dei sint apti? Sed quando non sunt preferentes mammoram iniquitatis ovibus, quarum causa efficitur, ut ipsi honore honestentur? Sunt etiam complu-

res,

res, qui sinceritatem, & puritatem privatam omni amaritudine, & bili spernant, etiam lucri infelcis causa proderentes diligentiam eorum, qui tropice columba dicuntur. Cum igitur reperit Servator in Templo, quod est domus Patris, vendentes boves, & oves, & columbas, & mensarios sedentes, expellit illos, usus flagello è funiculis à se facto, una cum ovibus, boibusque venalibus; ipsorum etiam pecunias congregatas effundens, tanquam indignas, quae simul tenerunt, & ipsarum inutilitatem ostendens. Subvertit etiam, quæ in avarorum erant animis, mensas, dicens his, qui columbas vendebant: Afferite ista hinc, ne posthac in templo Dei vendantur. Arbitror vero ego, Jesu ipsum edidisse signa, per ea, quæ dixit, profundius, ut nos intelligeremus significari per hæc, quod non amplius in posterum perficiendus esset cultus a Sacerdotibus in Templo illo, juxta cultus sub sensim cadentes, neque Legem servati posse amplius constanter, faltem ut volebant corporales Judæi. Neque enim expellente Jesu boves, & oves, jubenteque inde afferri columbas, futurum erat, ut in multum temporis immolarentur boves, & oves, & columbe, juxta Iudæorum morem. Sic Jesu effundente numismata, quæ figurabant homines corporales non habentes Dei formas, & impressiones, legis constitutio, quæ veneranda esse videbatur, propter occidentem literam dissolvenda, effundenda erat, & adveniente Jesu, atque utente adversus populum flagellis, transferendum ei at sacerdotium ad eos, qui ex gentibus credidissent in Deum per Christum à Judæis; à quibus etiam auferendum regnum Dei dandum erat genti facienti fructus ejus. Fieri vero etiam potest, ut naturaliter Dei templum sit anima rationi obtemperans; corpore superior propter ingenitam sibi rationem existens, ad quam è Capharnaeo inferne posita, nimurum in humilioribus, ascendit Jesus: in qua reperiuntur terreni, antequam à Jesu eruditari, castigeturque, & fatui, & bestiales motus, atque, quæ nos, cum non sint, in bonis ducimus, quæ expelluntur à Jesu, ratione contexta ex dogmatibus demonstrativis, & objurgatoriis, ne anima domus Patris sibi sit amplius dominus mercatus, sed recipiat Dei cultum, qui peragit juxta celestes, spiritualeisque leges, tum pro sua, tum pro plurium salute.

Α πολλοί εἰσι καὶ οἱ τοῦ ἀδέλφου, καὶ ἀκίνα,
ἐπιγνωμόνεις γε πάσιν πικρόποτι^Θ ἐστιν καὶ τοῦ
Φρεσνότες, οἱ Καλαμαράς κέρδες ὑπειν προ-
διδόντες τῷ τοῦ τριποτούρου λεζημάνιον πε-
ρισσεύον ἐπιμέλειαν· ἐποιῶ δικαίων ὁ Κανό^η
ἐν τῷ ἵερῷ οἴκῳ τῷ πατρῷ, τέττας πωλεῖται
τὰς βάσεις, καὶ τῷ προβάτῳ, καὶ περιτεραῖς, οἱ
τὰς κερδαστικές πατημένας ἐξελαύνεισθε,
λεπτούριδοι^Θ τῷ ἐν χονιάς τοῦ^η αὐτῷ ποιη-
μένῳ Φεργαλέων, ἀμαλίοις ἐμπορεύεισθε·
Β Σάτοις, καὶ θεοῖσιν αὐτοῖς, οἱ ἄλλαίς
τοῦ συνέχειας τὰ κέρδη ματα, δικαῖοις αὐτοῖς τοῖς
ἀγαγένεσιν αἰταρεῖσθε τὰς δικαίους τοῦ Φυλακῶν τῆς
Φιλαραγόρουν τραπέζας, λέγοντες τοῖς πατε-
ρεστεροῖς πωλεῖσθαι, ἀρχεῖται πάσας ἀντίτυπα, πα-
μηκέτε ἐν τῷ ἵερῷ τοῦ θεοῦ ἐμπορεύειν· οἱ μηδε-
δεὶς οἱ καὶ Κηφισίου πεταστικοί αὐτοῖς, οἱ δὲ^η
εἰρημένων θαυμάτερον, ἀπειδελοὶ μηδέποτε
χειρονέντα πάντα τῷ μητρὶ φέλαιν τῷ φε-
C τῷ ἵερον ἐκένον λαρυγεῖαν τοῦ^η ἵερα οἱ
τὰς αἰθητὰς θυσίας ἐπιτελέντες, μηδὲ το-
μον πρεσβύτερον, καὶ οὐτις τοῦ Καραϊνού
ιεδροῖς, δικαστροῖς αὐτοῖς· οἱ δὲ^η οἰκεία-
λοιστοί τοῦ Βόεως, οἱ τῷ προβάτῳ, οἱ κα-
λεύοντο^Θ εὐεργετοί τοῖς περιτεραῖς οἱ
ἐπόδεις Βόεως, καὶ προβάτῳ, οἱ σεβαστοί
τοῦ Νίκαιαν καὶ ιερόδιαν ἐγγελεῖοι, οἱ δὲ
τέττας τοῦ νομού ματα τῶν Σαματικῶν νόμων, οἱ
μὴ τῷ θεῷ ἐχόντων τὰς καλαχήτηρας, πάσι
τουχάνοντας ἐπικεχύματα, οἱ ταῖς οὐ σημειού-
κοις καὶ τῷ μετέντοντο γεγόματα νομοθετα, οἱ δὲ
ἐλημνούριοι^Θ, καὶ τῷ τοῦ λαοῦ μάστιγον
ουμένοις, Σεβλύσθει, καὶ ἐπικεχύματει,
μεθισταμένοις τὸν ἐπικοπῆς δικαίου τοῦ^η θεοῦ^η
εἰθανά πεινεύτας, εἰς δέον διό τοις ποτε
ανταπει, οἱ αἰρμένοις αὐτοῖς εἰσειν τῷ Βασιλέων
τῷ θεῷ, διδομένοις τε τῷ εὐθυντικοῖς κα-
θητοῖς αὐτοῖς· δικαίου τῷ διό Φύδιον ἵερον^η οὐ
Φύδιος ἐν λόγῳ Φυδική, διό τοις συμπειθεῖστα
λόγον ἀνατέρεια πουχάνεται τῷ σύμμαχο^η τῷ
D δόλῳ τοῦ καθαριστήρα, κάποιο πάκιμον
πεινεύτηρον, καταβάνθη ὁ πότος, οἱ φευγότεροι
τοῦ οἴκου τὸ δέσμοντον παρθένεσσας γῆραν, οἱ
ἀνούστη, καὶ καλεπταί κινηταί, οἱ Κηφι-
σίας, οἱ ὄντες δε καλλα, ἀπέρτο ποτε
μένοις εἴδη δοτεδεκτικῶν ἐργατικῶν δεσμῶν^η ποτε
τῶν λόγων ἀπλανεύτησαν^η τοῦ^η ποτοῦ, πα-
κέπτοι τὸ πατρός αὐτοῦ οἴκο^η ἐμπορεύοντες, οἱ
λαζα δοπλάβον τῷ τοῦ θεοῦ^η εργού, καὶ πε-
τεῖται πε^η τοῖς απεισούντος θεοπατεστάτοις^η οἱ
E αντῆς πε^η τοῖς απεισούντος θεοπατεστάτοις^η οἱ
ποτε^η εργατικῶν δεσμῶν^η ποτε^η εργατικῶν δεσμῶν^η ποτε^η

ματικάς νόμος ἐπιπλέοντες τοῦ Σωτῆρος αὐτῆς τε καὶ αἰτιῶν τοῦ περιστατικοῦ

Επον ἡ τοῦ μηρὸν ὁ βασικός γεωπόνος γέρει. Αἱ Motuum sane tēfrenorum nota est bos, cum sit agricultor; fatuorum, & bestiarium ovis, quoniam præ omnibus brutis, servile est animal; levium vero, & instabilem cogitationum, columba; eorum vero, quæ in bonis ducimus, numismata. Quod si quis expositione hac offenditur, quia pura sint animalia, quæ in Scripturam fuere assumpta, dicendum est, dubitare fidei futuram Scripturam secundum contingentem historiam, si narraret ingressa fuuisse alia animalia etiam ad mercaturam, præterea, quæ immolabantur; quod dici non posset alicorum animalium gregem: præterquam purorum, fuisse in templo Dei. Quapropter Evangelista, iudicio meo, usus est rei illa, quam mercatores fecerunt, qui ad venerantur temporibus Judaicorum festivitatibus, induxerantque animalia hæc in Templi vestibulum exterius. Porro cui curæ est accuratior inquisitio, considerabit, an iuxta dignitatem præsentis viæ erat, ut Iesus rem talem audiret facere; extrudere videlicet mercatorum multitudinem, qui ad diem festum ascenderant, distributuri boves ditioribus, & tanto populo oves maestandas per domos familiarium, quæ multorum millium complebant numerum; atque eos, qui in rebus talibus gloriantes producturi in medium erant columbas, quas multi empturi erant, cœu in conventu celebrissimo convivaturi. Considerabit hic etiam, an nummulariorum erat, non accusare Jesum contumeliose propter suas ipsorum effusas pecunias, & mensas subverfas. Quis autem flagello è funiculis verberatus, expulsusque ab eo, quipenes eos habebatur vilis, hunc adortus non inclamasset, totis viribus se se ulciens cum præfertim tantum habet multitudinem eorum, qui si biæque contumeliam fieri credebant, facientem sibi adversum Iesum: In super. considereremus Dei Filium funiculos sumentem, sibiique flagellum texentem, ad extrudendum è templo, an non repræsentet, præter audaciam, & temeritatem, inordinatum etiam quiddam. At vero unum relinquitur defensionis suffugium contra hæc volenti etiam historiam servare: vis quædam Iesu divinitas, qui poterat, cum vellet inflatum inimicorum animum extinguere, & multa hominum millia superare gratia divina, & cogitatione stultum diffidere: Dominus enim dicitur. ipsa consilia Gentium, & spernit cogitationes populorum; consilium autem Domini

Επον ἡ τοῦ μηρὸν ὁ βασικός γεωπόνος γέρει. Αἱ Motuum sane tēfrenorum nota est bos, cum sit agricultor; fatuorum, & bestiarium ovis, quoniam præ omnibus brutis, servile est animal; levium vero, & instabilem cogitationum, columba; eorum vero, quæ in bonis ducimus, numismata. Quod si quis expositione hac offenditur, quia pura sint animalia, quæ in Scripturam fuere assumpta, dicendum est, dubitare fidei futuram Scripturam secundum contingentem historiam, si narraret ingressa fuuisse alia animalia etiam ad mercaturam, præterea, quæ immolabantur; quod dici non posset alicorum animalium gregem: præterquam purorum, fuisse in templo Dei. Quapropter Evangelista, iudicio meo, usus est rei illa, quam mercatores fecerunt, qui ad venerantur temporibus Judaicorum festivitatibus, induxerantque animalia hæc in Templi vestibulum exterius. Porro cui curæ est accuratior inquisitio, considerabit, an iuxta dignitatem præsentis viæ erat, ut Iesus rem talem audiret facere; extrudere videlicet mercatorum multitudinem, qui ad diem festum ascenderant, distributuri boves ditioribus, & tanto populo oves maestandas per domos familiarium, quæ multorum millium complebant numerum; atque eos, qui in rebus talibus gloriantes producturi in medium erant columbas, quas multi empturi erant, cœu in conventu celebrissimo convivaturi. Considerabit hic etiam, an nummulariorum erat, non accusare Jesum contumeliose propter suas ipsorum effusas pecunias, & mensas subverfas. Quis autem flagello è funiculis verberatus, expulsusque ab eo, quipenes eos habebatur vilis, hunc adortus non inclamasset, totis viribus se se ulciens cum præfertim tantum habet multitudinem eorum, qui si biæque contumeliam fieri credebant, facientem sibi adversum Iesum: In super. considereremus Dei Filium funiculos sumentem, sibiique flagellum texentem, ad extrudendum è templo, an non repræsentet, præter audaciam, & temeritatem, inordinatum etiam quiddam. At vero unum relinquitur defensionis suffugium contra hæc volenti etiam historiam servare: vis quædam Iesu divinitas, qui poterat, cum vellet inflatum inimicorum animum extinguere, & multa hominum millia superare gratia divina, & cogitatione stultum diffidere: Dominus enim dicitur. ipsa consilia Gentium, & spernit cogitationes populorum; consilium autem Domini

Επον ἡ τοῦ μηρὸν ὁ βασικός γεωπόνος γέρει. Αἱ Motuum sane tēfrenorum nota est bos, cum sit agricultor; fatuorum, & bestiarium ovis, quoniam præ omnibus brutis, servile est animal; levium vero, & instabilem cogitationum, columba; eorum vero, quæ in bonis ducimus, numismata. Quod si quis expositione hac offenditur, quia pura sint animalia, quæ in Scripturam fuere assumpta, dicendum est, dubitare fidei futuram Scripturam secundum contingentem historiam, si narraret ingressa fuisse alia animalia etiam ad mercaturam, præterea, quæ immolabantur; quod dici non posset alicorum animalium gregem: præterquam purorum, fuisse in templo Dei. Quapropter Evangelista, iudicio meo, usus est rei illa, quam mercatores fecerunt, qui ad venerantur temporibus Judaicorum festivitatibus, induxerantque animalia hæc in Templi vestibulum exterius. Porro cui curæ est accuratior inquisitio, considerabit, an iuxta dignitatem præsentis viæ erat, ut Iesus rem talem audiret facere; extrudere videlicet mercatorum multitudinem, qui ad diem festum ascenderant, distributuri boves ditioribus, & tanto populo oves maestandas per domos familiarium, quæ multorum millium complebant numerum; atque eos, qui in rebus talibus gloriantes producturi in medium erant columbas, quas multi empturi erant, cœu in conventu celebrissimo convivaturi. Considerabit hic etiam, an nummulariorum erat, non accusare Jesum contumeliose propter suas ipsorum effusas pecunias, & mensas subverfas. Quis autem flagello è funiculis verberatus, expulsusque ab eo, quipenes eos habebatur vilis, hunc adortus non inclamasset, totis viribus se se ulciens cum præfertim tantum habet multitudinem eorum, qui si biæque contumeliam fieri credebant, facientem sibi adversum Iesum: In super. considereremus Dei Filium funiculos sumentem, sibiique flagellum texentem, ad extrudendum è templo, an non repræsentet, præter audaciam, & temeritatem, inordinatum etiam quiddam. At vero unum relinquitur defensionis suffugium contra hæc volenti etiam historiam servare: vis quædam Iesu divinitas, qui poterat, cum vellet inflatum inimicorum animum extinguere, & multa hominum millia superare gratia divina, & cogitatione stultum diffidere: Dominus enim dicitur. ipsa consilia Gentium, & spernit cogitationes populorum; consilium autem Domini

Επον ἡ τοῦ μηρὸν ὁ βασικός γεωπόνος γέρει. Αἱ Motuum sane tēfrenorum nota est bos, cum sit agricultor; fatuorum, & bestiarium ovis, quoniam præ omnibus brutis, servile est animal; levium vero, & instabilem cogitationum, columba; eorum vero, quæ in bonis ducimus, numismata. Quod si quis expositione hac offenditur, quia pura sint animalia, quæ in Scripturam fuere assumpta, dicendum est, dubitare fidei futuram Scripturam secundum contingentem historiam, si narraret ingressa fuisse alia animalia etiam ad mercaturam, præterea, quæ immolabantur; quod dici non posset alicorum animalium gregem: præterquam purorum, fuisse in templo Dei. Quapropter Evangelista, iudicio meo, usus est rei illa, quam mercatores fecerunt, qui ad venerantur temporibus Judaicorum festivitatibus, induxerantque animalia hæc in Templi vestibulum exterius. Porro cui curæ est accuratior inquisitio, considerabit, an iuxta dignitatem præsentis viæ erat, ut Iesus rem talem audiret facere; extrudere videlicet mercatorum multitudinem, qui ad diem festum ascenderant, distributuri boves ditioribus, & tanto populo oves maestandas per domos familiarium, quæ multorum millium complebant numerum; atque eos, qui in rebus talibus gloriantes producturi in medium erant columbas, quas multi empturi erant, cœu in conventu celebrissimo convivaturi. Considerabit hic etiam, an nummulariorum erat, non accusare Jesum contumeliose propter suas ipsorum effusas pecunias, & mensas subverfas. Quis autem flagello è funiculis verberatus, expulsusque ab eo, quipenes eos habebatur vilis, hunc adortus non inclamasset, totis viribus se se ulciens cum præfertim tantum habet multitudinem eorum, qui si biæque contumeliam fieri credebant, facientem sibi adversum Iesum: In super. considereremus Dei Filium funiculos sumentem, sibiique flagellum texentem, ad extrudendum è templo, an non repræsentet, præter audaciam, & temeritatem, inordinatum etiam quiddam. At vero unum relinquitur defensionis suffugium contra hæc volenti etiam historiam servare: vis quædam Iesu divinitas, qui poterat, cum vellet inflatum inimicorum animum extinguere, & multa hominum millia superare gratia divina, & cogitatione stultum diffidere: Dominus enim dicitur. ipsa consilia Gentium, & spernit cogitationes populorum; consilium autem Domini

in sempiternum perfat: adeo ut historia præsentis loci (si tamen hæc facta fuit) ostendar nullis quantumlibet admirabili-
ter ab ipso factis, atque invitantibus ad fidem eos, qui viderunt, virtutem nunc edi-
tam minorem fuisse: quam etiam major-
rem pronuntiare possumus, quam quod in Cana Galilee fit aqua in vinum muta-
ta; nimur quod illic inanem mat-
riam mutaverit, hoc vero in loco tot my-
riadum ingenia, præstantissimasque ani-
mae partes subjugari. Ceterum obser-
vandum est matrem Iesu dici adesce nu-
ptiis, vocatumq; fuisse Iesum cum Disci-
pulis suis, neminem vero præter Iesum nu-
merari Hierosolymam ascensisse, videri-
que Discipulos etiam adfuisse, quando-
quidem recordatissimis, scriptum est: Ze-
lus domus tue comedit me. Ac fortasse in
singulis discipulis erat Jesus Hierosolyma
ascendens, quo circa non dictum
est: Ascendit J E S U S Hierosolyma,
& discipuli ejus: quemadmodum
descendit Capharnaum ipse, & Mater
eius, & Fratres, & Discipuli ejus. Sed jam
cognata huic loco (nimur quod ejeci
fuerint è Templo, qui illud facerent do-
mum mercatus) apud ceteros posita con-
sideranda sunt. Ac fane videamus inpri-
mis, que sunt apud Matthæum dicentes: In-
gresso Domino Hierosolymam, conmo-
tam fuisse universam civitatem, dicen-
tem: Quis est hic? Narrantemque ante
hæc de asina, & pullo, sumptis iusti Domini
à duobus discipulis ab ipso missis à
Bethphage, & inventis in vico è regione
ipsis existente: ubi & à duobus discipulis
solvitur asina antea alligata: iussis, si quis
quid illis dixisset, respondere: Dominus
his opus habet, & confessim dimittet eos.
Narrat etiam Matthæus per hæc impleri
prophetiam factam dicentes: Ecce Rex
tuus venit tibi mansuetus, & sedens super
asinam, & pullum filium subiugis, quam
apud Zachariam invenimus: & inquit
profectos discipulos, cum fecissent, qua
illis iussisset Iesus, asinam adduxisse, &
pullum, atque imposuisse super eos vesti-
menta sua: Dominumque illis, nimur
asinam, & pullo, insedisse: tum sci-
licet, cum turba stravit vestimenta in
via, & alii ab arboribus resectos ramos
in via sternerent, præcedentibus, ac se-
quentibus turbis, quæ clamarent: Osan-
na Filio David: Benedictus qui venit in
nomine Domini, Osanna in altissimis. Ve-
runtamen postquam ingressus est ho-
rum gratia Hierosolyma, commota

三

7

10

παὶ ἀκελέθενταν ὅχλων κενοφόροταν. ὁσινὲ τοῦτο μάζαντες εὐλογημένοι οὐκέτι
κυριεῖ, ὁσινὲ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς. τοιτέοντας εἰσελθόντες αὐτὸν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν
πόλιν

πάντα πόλεις λέγονται. Ής διην ἔτ^{ος} ; οἱ
σκλη, διὸν ὃν ποιάσαντες καὶ ἀπολεθῆν-
πι, ἀπεκλινάντο τοῖς ἐφάπων Ής ἄη, Έ!
Ἴνος εἴη ὁ πεφρήτης ἴστες, ὁ δὲ ταχαρές
φραγμάτων. Εἰσιλθεν ἵστες; ; εἰς τὸ ιέρον,
ηὐτελεῖ πάντας τὸς πωλεῖταις καὶ ἀγο-
ρεύοντας ἐν τῷ ιερῷ, καὶ τὰς τεαπίζους τῷ
τοπικοῦτον κατέτριψε, καὶ τὰς καθάρες τῷ
παλέντων τῷ περιεργά. Εἰ λέγει ἀντοῖς· γέ-
ρασσατο, ὁ δικός με φίλος προσευχήν κατηγορεῖται,
ιπέται ἐάντοι ποιεῖται σπύλαιον ληφθῶν· πεντώ-
ριζα δι τὸ πέρα τὸ ιστεῖος μηδὲν διακενεν
φροντιδίου χερροπι τῷ ματθαίῳ τὸ ἐνα-
γέλιον, Ή τὸ ἐπάγον περιφένεια τῷ μαθη-
τῷ διο εἰς τὴν κατάνταν τῷ Βοτανῷ πά-
μπον, Ταῦτη τὸ οὐρώντας διώτες δεδεκέντειν θ-
νον εἰ πάλον μετ' αὐτοῖς λύσουν. Εἰσαγεγέν-
ειστι. Ή δὲ ξένον αιαναράφις ἡν διώμενον τοῦ
επικαρδιῶν οὐρ, καὶ πώλωφ, Εἰσοληγνύόται
εἰς τὰ πλαν; ; Ή ἡ μῆτρα τὸ ξερτόν προ-
Οπτείων ὁ ζαχαρίας Φίστ. καὶ τὸ Σφόδρα
θητεροῦ Σιάν, κίνησος θύρωτοι ιερουσαλήμ,
ιδὲ θασιτεύει σερέκεταν τοῦ δίκινον, οὐ σώ-
ζων. αὐτὸς πρεσβύτης, Εἰπεβέηκας ἡν τασ-
ζύμιον, καὶ πώλων νέον; ; εἰ γὰρ ἡ προφορεῖα ἀν-
τη τὸ τοῦτο τοῖς εναγγελεῖσις δηλώμενον Σιά-
μπατερού μόνον προσλέγει, τὸν ἀπολεθῆται τὸ
πεφρήτης τοιόπειται ημεῖν οὐ δῆλον τὸ ζαχα-
ρίαν ιστερίον ἐπώντος καὶ ἔξολοφρεύεστος
άγνωτα εἴς οὐφράζει, καὶ ἵππον εἴς ιερόνο-
μην, καὶ ἔξολοφρεύεσται τοῖς τον πολεμικοῖς.

A est universa civitas dicens: *Quis est hic? Et turbæ videlicet, quæ præcedebant, & sequabantur, responderunt interrogantibus, dicentes: *Hic est ille Iesus Propheta: ille Matt. 21. a Nazareno Galilæus.** *Et intravit Iesus in* ^{11.} *et seq.* *templum Dei, & ejicit omnes vendentes, & ementes in templo, mensasque mensariorum, & cathedras vendentium columbas subvertit, & dicit eis: *Scriptum est, Domus mea, dominus preicationis vocabitur; at vos facitis illam speluncam latronum.** Interrogemus igitur eos, qui nihil ultra historiam propositum fuisse rentur Matthæo Evangelium scribenti, quid illud erat perurgens uti mitterentur duo Discipuli in vicum, qui erat è regione Bethphage, asinam alligata- tam repartam, & pullum cum ea soluturi, & adducturi ad eum. Quid autem scriptio dignum fecit Iesus asinæ insidens, & pullo, & ingressus civitatem. Cur autem prophetans Zacharias, qua de Christo postea evenerunt: *Gaudet valde filia Sion, Zach. 9. 9.*, inquit, *annuntia filia Hierusalem. Ecce rex tuus venit tibi justus, & servans mansuetus,* C *& ascendens super subjugum, & pallum novum?* Nam si prophetia hæc tantum prædictit id, quod Evangelistæ corporaliter repræsentant, consequentiam prophetæ servent nobis, literæ insistentes, si habentem: *Exscindam curvus ex Ephraim, & equum ex Hierusalem, & exscindetur arcus bellitus, & multitudo: & pax ex Gentibus, & imperabit aquis usque ad mare, & a fluvio usq. ad exitus terre, & quæ sequuntur.* Sciendum est etiam Matthæum non protulisse textum, prout jacet apud Prophetam; pro eo namque quod erat: *Exulta vehe- monter filia Sion, annuntia filia Hierusalem, facit. Diricia filiorum oblationes illæ* D

monster filia Sion, annuntia filia Hierusalem, fecit: *Dicite filie sion*, abbrevians illud, quod Propheta dixerat, tacuit, & *justus*, & *servans ipse*, cum dixisset, ut possum est, manfusus, & aſcedens: & pro eo quod erat, *super subiungum*, & *pullum novum*, inscripsit *super aſinam*, & *pullum filium subiugis*. Quin Judaei quoque prophetiae seriem cum his que de Iesu scripta sunt conferentes, non vulgariter nos urgent: pertinentes, quomodo Iesus exſciderit currus ex Ephraim, & equum ex Hierusalem, exſcideritque arcum bellicosum, ac feſerit que ſequuntur. Sed haec tenus quidem de prophetia: Quod fili longitudinem viae pratendunt, nihil dignum invenientes economia Filii Dei in sermoni de aſina.

E ex Ephraim, & equum ex Hierusalem,
exsideritque arcum bellicosum, ac fece-
rit quæ sequuntur. Sed haec tenus quidem
de prophetia: Quod si longitudinem viae
pretendent, nihil dignum invenientes
œconomia Filii Dei in sermone de asina,

& pullo, primum quidem, qui quindecim stadiis u:untur existentibus parva distan-
tia, non admodum consentaneam defen-
sionem viæ afferent; deinde vero causam
nob: dicant, quomodo ad viam tam bre-
vem duobus jumentis opus habeat. *In sed it*
enim, inquit, illis. Præterea illud etiam:
Si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quod Do-
minus his opus habet, statimque dimittet eos,
non arbitror dignum esse divitiae Filii
Dei; ut dicamus, tali natura fatendum es-
se, si bi opus esse afina soluta à vinculis, &
pullo cum ea veniente. Magnum enim
omne sit oportet, dignumque bonitate
ejus, quo Filius Dei opus habeat. Ad hæc
vero plurima turba vestimenta sua ster-
nens in via, tole: ante hæc Iesu, & non in-
crepante, ut perspicuum est ex his, quæ
alii narrant, nimis: *Si hi tacuerint, lapi-*
des clamabunt, haud scio, an non offendant
stolidam cauam ipsius. Si nihil aliud ex his
declaratur, qui ob hæc latetur. Jam ra-
mos ab arboreis excis: in via sterni afi-
nis pertransiuntibus, & impedimenta an-
teponi injuria potius afficiens, quam ex-
cogitata laus videri potest. Ceterum
his similia, de quibus dubitavimus eorum
causa, qui è Templo ejeci fuere ab ipso,
atque euam majora hoc in loco dicenda
sunt. In Evangelio enim Johannis emen-
tes ejicit, dicente Matthæo, omnes eum
ejecisse tum vendentes, tum ementes in
templo. Longe autem major, ut proba-
ble est, clementum, quam vendentium
erat numerus. Notemus etiam, an non
supra dignitatem Iesuerat, qui putabatur
filius esse fabri, omnes è Templo ejicere
vendentes, & ementes, nisi forte, ut etiam
illuc diximus, potentia diviniora subegit
omnes, qui acerbiora apud alios Evangelii-
stas, quam apud Johan:em, audiunt. Nam
narrante Johanne illis di: etum fuisse à Iesu:

10b. 2. 16. Nolite facere domum Patris mei domum mercatus, apud alios redarguntur fecisse domum precationis speluncam latronum, nequeunte domo Patris fieri speluncula latronum, sed eousq; à peccatoribus adducta, ut ipsa fiat mercatus domus. Non tantū vero (precationis omnino Patris domus cum sit) neglecta latrones etiam suscipiet, domus illorum non existens, sed etiam spelunca efficietur, res minime facta à diligentia architectonica, & rationis compôte. Atque hæc quidem videre, quomodo se habeant, mente, atque in-

κῆς, καὶ λογικῆς ἐντεχέσιας γεγμημένου.

Z deris

deris, onusque grave, declaratur ex Scriptura, præstîm Veteris Instrumenti, ut perspicuum est insipienti, quæ apud Judæos fuunt. Sed non sic pullus, ut alina, gestat onera, quamvis enim grave sit omne onus literæ non valentibus id, quod spiritus habet, sursum tendens, ac levissimum capere, minus tamen oneris habet Instrumentum Novum, quam Veteris. Proinde quosdam novi, qui afinam quidem alligatum, esse interpretarentur ex circumficatione credentes, quos à multis vinculis solvissent hi, qui sincere per Filium Dei spiritualiter edocerent; pul- lum vero Gentiles, qui antequam Iesu sermonem susciperent extra omne im- positum jugum existentes, nullo coer- bantur frâno, sed soluti erant, ac vo- luptatis amantes. Quamvis autem hi non differuerint de præcedentibus, & sequentibus turbis, non improbabile ta- mer fuerit dicere præcedentes esse Mo- sen, & Prophetas: sequentes vero san- ctos Apostolos; de quibus omnibus, quam ingrediantur Hierosolymam, & in quam domum habentem multos ven- dentes, & ementes expulsos à Filio Dei, quantum ad hunc sermonem spectat, quarendum est. Ac fortassis hæc est filia, quæ sursum est Hierusalem, ad quam ascendet Dominus, more aurigæ regens, tum ex circumficatione, tum ex Gentibus credentes, præcedentibus ipsis, ac se- quentibus vel Prophetis, & Apostolis, vel ministrantibus ipsi Angelis (nam possunt sic declarari ex præcedentibus, & sequentibus ipsum, ut nunc dicitur:) quæ habebat ante ascensum ipsius cos- spiritus, qui spirituatuæ astutia in cœle- stibus, ut dicuntur, vel Chanapens, &

Eph. 6.12. stibus dicuntur, vel Chananeos, & Chettæos, & Amorræos, & hostes populi, & omnino alienos, cum illic etiam aliquo modo impleri posset prophætia dicens: *Terra vestra deserta, civitates vestrae igni succensæ: ipsam regionem vestram alieni devorant; hi enim sunt, qui cœlestem Patris domum, Hierusalem sanctam, domum precepcionis inquinantes, speluncam etiam fecerunt latronum non aliorum, quam sui ipsorum, qui argentum habent adulteratum, dantes accidentibus obolos, & collyba, vilia, & contemptibilia numismata. His sunt, qui dum cum animabus luctantur, pretiosiora ab illis auferunt, deprædanturque præstantiora, ut dent ea, quæ nullius sunt pretii. Attamen profecti Discipuli inventiunt asinam alligatam, & non habentem Jesum, propter impositum Legi velamen, & solvunt. Quin invenitur, & pullus cum ea: quoniam utraque ante Jesum perierant: dico autem tam eos,*

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

179

qui ex circumcisione, quam eos, qui ex Gentibus postea crediderunt. Verum enim vero dicere quomodo mox rursum huiusmittuntur, postquam insidens asina Dominus Hierosolymam accedit, dici non potest sine periculo, res aliqui mystica, & mutationi Sanctorum in Angelos coniuncta, mittendos in futuro seculo, perinde atque illi administratori spiritus, qui mittuntur in ministerium eorum, qui habreditatem fortentur vita eternae propter hanc. Quod si asina, & pullus litera veteres, & novae sunt, quibus sermo ille Dei vehitur, haud admodum difficile fuerit ostendere, postquam ingressus fuerit Hierosolymam, quomodo remittantur non manentes inter eos, qui ejecerunt a se cogitationes omnes vendentes, & ementes. Arbitror vero ego non frustra etiam vicum, eumque sine nomine esse locum hunc, ubi alligata asina erat, & pullus. Vicus enim comparatione totius ornatus, qui in celo, universa est terra, ubi est alligata asina, & pullus: & vicus contentus vocari absque adjectiōne alterius nominis. A Bethphage vero Matthaeus inquit missis frustis, qui assumerent asinam & pullum. Sancte haec Bethphage locus est, quem (si interpretari) vocare possit Dominum maxillarum sacram. Et haec quidem habuimus, quae differeremus pro virili de his, quae sunt apud Matthaeum, pleniorem, atque accuratiorem sermonem habitu, & aeti commodiorem occasiōnem interpretandi Evangelium a Mattheo traditum. At Marcus, & Lucas pullum alligatum, super quem nullus hominem sedisset, repertum dicunt iuxta Dominij iussionem a duobus Discipulis, quem solutum ad Dominum duxerint. Adit autem Marcus repertum pullum alligatum ad januam foris in bivio: sed quis foris erat, nisi Gentiles, extranei a testamentis, & alieni a promissione Dei; in bivio non sub techo, domoque acquisentes, propriis peccatis vinciti, & soluti a praedicta duplicitate scientia familiarium Iesu. Vincula vero alligata asina, & peccata facta circa sanam doctrinam redarguta ab ipso, qui erat janua vita, respectu illius januae vita, non erant intra januam, sed foris. Nam fortassis intra januam fieri nequit vinculum vitiositatis. Steterunt autem, ut Marcus scribit, quidam apud alligatum pullum, nimis qui ligaverunt ipsum, ut Lucas scribit, dixeruntque pulli Domini ad Discipulos: Cur pullum sol-

1980s 78
MIE 3

vitis? Domini enim qui subjecerant, & ligaverant peccatorem, iniqui, & exleges sunt, qui respicere nequeunt in verum Dominum liberantem pullum à vinculis ipsorum. Quoniam ergo iniquum Discipuli: Dominus illo opus habet, nihil valentibus pravis Dominis respondere, ducent ad Jesum pullum nudum, & substerunt proprium ornementum, ut in ictis vestimentis Discipulorum infidens Jesus quiescat. Cætera ex his, quæ dicta sunt apud Matthæum, non admodum obcurâ erant: nempe quoniam pacto veniunt Hierosolyma, & ingressus Templum cœperit ejicere vendentes, & ementes ē Templo: vel ut appropinquaret intuitus civitatem levit super illam, cumque ingressus esset Templum cœperit ejicere vendentes. In aliquibus etenim habentibus in se Templum, ejicit omnes vendentes, & ementes in Templo, in aliis vero non admodum parentibus sermoni Dei tantum facit initium ejiciendi vendentes, & ementes. Prater hos vero sunt etiam tertii, in quibus cœpit ejicere tantum vendentes, non etiam ementes. Verum apud Johannem omnes ejiciuntur flagello ex funiculis plicato una cum ovibus, & boibus. Inspice vero diligenter, an alterationes rerum scriptarum, dissonantieque dissolvi possint tropo anagogico: nimur unoquoque Evangelistarum diversas actiones $\tau\lambda\delta\tau\alpha$, [hoc est Fili Dei,] defribente in diversis animatum moribus: non eadem, sed familia quædam perficientes. Quin differentia etiam illa, quæ videtur esse de ascensionibus Domini ad Hierosolymam apud Johannem, qui Evangelium, quod in manibus habemus, aliter quam tres, scriptis, ut exposuit in verbis ipsorum, sic solum servari potest, Johannæ familia afferente, & dicente, excisis ab arboribus ramis, vel frondibus ex agris, & stratis in via, ramos palmarum multam turbam, quæ venerat ad diem festum, accepisse, & processus obviavæ ei clamantem: Benedictus qui venit in nomine Domini: & Rex ille Iraelis. Cæterum ab ipso Jesu inquit Johannes repertum asellum, super quem sedit Christus; majus quiddam nobis ob oculos ponens per hunc asellum sic tropice dictum, quibencum majus accepit non ab hominibus, neque per homines, sed per Jesum Christum. Quin ne Johannes quidem ipse protulit prophetiam iisdem verbis, sed pro ea dixit:

τερον δηλαδίνειν ὄντες τινίστες, μένοντα εὑρεσταν Χρηστόν Θεόν τινίν λέπιν αγρού των
αδεί δι' ανθρώπων, ἀλλά εἰς ιησοῦν Χριστοῦ. οὐδὲ ιαντόντας ἐν αυτούς τοις προφητοῖς ποιεῖται

μαρτυρίας. Ή λύετε ή πάλειν; κύριοι για
τασσόμενοι, καὶ δημοσίες ἡ μαρτυρία,
παρέκκλιτος, οὐ τίκτες ἐ δύναμας ἀπελεύθερη τη
ἀληθέας κυριαρχίας ἀφέλειτο τὸ δεσμός αὐτοῦ ή
πάλειν. οὐτὶς ἐστι Φαῖτον οὐ μαρτυρῖ. ἡ κύριο
αὐτὸς ζεῖται εἶται, μηδὲν διωματίτων τῷ πονη
ρῶν κυριών διπονεύεινται, ἀγάπης τοῦτο ή η
σέν το πάλαι γυμνόν, ἐπιφράσσειν ή μη
κέρδους, μηδὲ τοις ἐπιβληθεῖν το μαρτυρία
τοις ἐπικαθεδεῖσι οὐ κύριος ἀπαπολογεῖται. (6)
B δε λαπτά ἐν το εὐημένων πάλαι το μαρτυρία
χ πάντι οὐτούς αποφθή, οὐτα πάσσοντο εὔχοιο ἐσ
ιεροσόλυμα, χ ἐπελθόντες οὐ το ιεροῦ ηράκλι
ἐκβαλλεῖν τος πωλεντος χ αρρεζούται ον
τοις ιερῷ, οὐ αὐτούς ηράκλιδαν το πάλαι ἐκλαυ
σεν ἐτο αὐτοῖς, οὐτελθόντο εἴρητο ηράκλιδα
ἐκβαλλεῖν τος πωλεντος. οὐτοις μηδὲ το
* αρχόντων το ιεροῦ ον αὐτοῖς, ἐκβαλλεῖται το
πατος τος πωλεντος καὶ αρρεζούται οὐτοις ηρά
κλιδα. οὐτοις ου μη Φρόδεγ πειράσθων το
C λόγω τοις ιερού μόνον ποιού δεχθει πάτητο
ἐκβαλλεῖν τοις πωλεντος καὶ αρρεζούται.
τερτοιος δε ειστο ποιού τοτετοις, ον ου ποιού ιε
καλλειν μόνος τος πωλεντος, οχι δε ηράκλι
αρρεζούταιος. οι δε πάλαι τοι πατητοι πάτητοι,
αμα τοις ποιοβάστοις, καὶ τοις βεστοι πωλ
κέντοι οι χριστοι Φραγγείοις οικιάλογοις ιπ
σησον δε ἐπιμελεῖς, οι διωματίοις ποιοι οι οιδ
λαριος των γοργαμένων, οι ποιοι ιεράθων
διαλύειδαι πάλαι το οι αιγαγωνις τοτε,
εκάστος των ειναγγελειτων διαχειρονούσι οι
D φόροις τοι λογού οιερευνας, ον ηράκλιδας ηρ
το ψυχῶν, χ το αὐτοῦ, αιδα ιητα ποτητο
σια ἐπιτελεσσος. καὶ η δοκον δε προσπο
τοις οις ιεροσόλυμα ανοδον το ποτο, τοτε το
οι οι ιεροι ειναγγελιον απαρχούσαι, ειπο
ποτητο τοις τροεις, οι εξεργάζειν ποιοι λεγεις αυ
τοις, ετω μόνος ιεράζει διαμορφωτος το ιερόν,
αντι των κοπιομένων δοτοι τον δέρδην κιαδα,
E οι ειειδαν οι των άγρων, καὶ τρανημένων οι

προσεύξας, ὡς ἐτις ὀνειροπροσευχῆς, προσερχούσας ἐν ταῖς πολιτείαις, εἰ μή τις αὐτοῖς

TOMUS DUODECIMUS.

Responderunt ergo iudei, & dixerunt ei: Iob. 2. 18.
Quod siquum ostendis nobis, quod ista fa- 19.
cias? Respondit Iesus, & dixit eis: De-
struite templum hoc, & in tribus diebus
erigam illud.

Corporis amantes, ac rerum sensibilium, nunc jam mihi videntur in-